

به نام زیبایی

پاسخ تمرینات سری دهم سیگنال ها و سیستم ها

سوال ۱)

الف)

$$\begin{aligned} X(e^{j\omega}) &= \sum_{n=-\infty}^{\infty} x[n]e^{-j\omega n} \\ &= \sum_{n=-\infty}^{\infty} (u[n] - u[n-5])e^{-j\omega n} \\ &= \sum_{n=0}^{\infty} e^{-j\omega n} \\ &= \begin{cases} \frac{1-e^{-5j\omega}}{1-e^{-j\omega}} & , \quad \omega \neq 2k\pi \\ 5 & , \quad \omega = 2k\pi \end{cases} \end{aligned}$$

ب)

$$\begin{aligned} X(e^{j\omega}) &= \sum_{n=-\infty}^{\infty} (1/3)^n u[n]e^{-j\omega n} \\ &= \sum_{n=0}^{\infty} (1/3 e^{-j\omega})^n \\ &= \frac{1}{1 - 1/3 e^{-j\omega}} \end{aligned}$$

زیرا $|1/3 e^{-j\omega}| < 1$.

پ)

$$\begin{aligned} X(e^{j\omega}) &= \sum_{n=-\infty}^{\infty} -(1/3)^n u[-n-1]e^{-j\omega n} \\ &= \sum_{n=-\infty}^{-1} -(1/3 e^{-j\omega})^n \\ &\notin \mathbb{R} \end{aligned}$$

که وجود ندارد زیرا $|1/3 e^{-j\omega}| < 1$ (دقت کنید که اندیس n در این جمع منفی است)

ت) طبق خاصیت

$$\begin{aligned} \sin \omega_0 n &\xleftrightarrow{F.T.} \frac{\pi}{j} \sum_{l=-\infty}^{\infty} [\delta(\omega - 2\pi l - \omega_0) - \delta(\omega - 2\pi l + \omega_0)] \\ \cos \omega_0 n &\xleftrightarrow{F.T.} \pi \sum_{l=-\infty}^{\infty} [\delta(\omega - 2\pi l - \omega_0) + \delta(\omega - 2\pi l + \omega_0)] \end{aligned}$$

بنابراین

$$X(e^{j\omega}) = \frac{\pi}{j} \sum_{l=-\infty}^{\infty} [\delta(\omega - 2\pi l - \frac{\pi}{4}) - \delta(\omega - 2\pi l + \frac{\pi}{4})] \\ + \pi \sum_{l=-\infty}^{\infty} [\delta(\omega - 2\pi l - 1) + \delta(\omega - 2\pi l + 1)]$$

ث) طبق جدول خواص:

$$nx[n] \iff j \frac{d}{d\omega} X(e^{j\omega})$$

بنابراین با کمک قسمت ب:

$$X(e^{j\omega}) = \frac{1/3 e^{-j\omega}}{(1 - 1/3 e^{-j\omega})^2}$$

سوال ۲)

الف)

$$X(e^{j\omega}) = \sum_{k=-\infty}^{\infty} (-1)^k \delta(\omega - \frac{\pi}{4} k) \\ = \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - \pi - 2\pi k) \\ - \sum_{k=-\infty}^{\infty} [\delta(\omega - \frac{\pi}{4} - 2\pi k) + \delta(\omega + \frac{\pi}{4} - 2\pi k)] \\ + \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - 2\pi k)$$

بنابراین

$$x[n] = \frac{1}{4\pi} [1 + (-1)^n - 2 \cos \frac{\pi}{4} n]$$

ب) با تعریف $u = e^{-j\omega}$ خواهیم داشت:

$$X(e^{j\omega}) = \frac{1 - \frac{1}{4}u}{1 - \frac{1}{4}u - \frac{1}{4}u^2} \\ = \frac{4}{4} \frac{u - 3}{3u^2 + 2u - 4} \\ = \frac{4}{4} \frac{u - 3}{3(u - 2)(u + 2)} \\ = \frac{-\frac{4}{3}}{u - 2} + \frac{\frac{24}{3}}{u + 2} \\ = \frac{\frac{2}{3}}{1 - \frac{1}{2}u} + \frac{\frac{4}{3}}{1 + \frac{1}{2}u} \\ = \frac{\frac{2}{3}}{1 - \frac{1}{2}e^{-j\omega}} + \frac{\frac{4}{3}}{1 + \frac{1}{2}e^{-j\omega}}$$

در نتیجه

$$x[n] = \frac{2}{3} \left(\frac{1}{2}\right)^n u[n] + \frac{4}{3} \left(-\frac{1}{2}\right)^n u[n]$$

پ) با تعریف $u = e^{-j\omega}$ خواهیم داشت:

$$\begin{aligned} X(e^{j\omega}) &= \frac{1}{1-u^4} \\ &= \frac{A}{u-1} + \frac{B}{u+1} + \frac{C}{u-j} + \frac{D}{u+j} \\ &= \frac{-\frac{1}{4}}{u-1} + \frac{\frac{1}{4}}{u+1} + \frac{-\frac{j}{4}}{u-j} + \frac{\frac{j}{4}}{u+j} \\ &= \frac{\frac{1}{4}}{1-u} + \frac{\frac{1}{4}}{1+u} + \frac{\frac{1}{4}}{1+ju} + \frac{\frac{1}{4}}{1-ju} \end{aligned}$$

از طرفی چون:

$$u[n] \iff \frac{1}{1-e^{-j\omega}} + \pi \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - 2\pi k)$$

بنابراین طبق خواص:

$$e^{j\omega_0 n} u[n] \iff \frac{1}{1-e^{-j\omega} e^{j\omega_0}} + \pi \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - \omega_0 - 2\pi k)$$

در نتیجه:

$$\begin{aligned} X(e^{j\omega}) &= \frac{\frac{1}{4}}{1-e^{-j\omega}} + \frac{\frac{1}{4}}{1+e^{-j\omega}} + \frac{\frac{1}{4}}{1+je^{-j\omega}} + \frac{\frac{1}{4}}{1-je^{-j\omega}} \\ &+ \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - 2\pi k) + \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - \pi - 2\pi k) \\ &+ \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - \frac{\pi}{2} - 2\pi k) + \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega + \frac{\pi}{2} - 2\pi k) \\ &- \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - 2\pi k) - \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - \pi - 2\pi k) \\ &- \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - \frac{\pi}{2} - 2\pi k) - \frac{\pi}{4} \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega + \frac{\pi}{2} - 2\pi k) \end{aligned}$$

و برای سیگنال حوزه زمان خواهیم داشت:

$$x[n] = \frac{1}{4} \{ 1 + (-1)^n + j^n + (-j)^n \} \left\{ u[n] - \frac{1}{4} \right\}$$

سوال ۳)

الف)

$$X(e^{j\omega}) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} x[n] = 5$$

ب) سیگنال $x[n+1]$ یک سیگنال زوج با فاز تبدیل فوری صفر است؛ بنابراین فاز تبدیل فوری $x[n]$ برابر $-j\omega$ خواهد بود.

پ)

$$\int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\omega}) d\omega = 2\pi x[0] = 4\pi$$

(ت)

$$X(e^{j\pi}) = \sum_{n=-\infty}^{\infty} (-1)^n x[n] = -4$$

(ث)

$$\int_{-\pi}^{\pi} |X(e^{j\omega})|^2 d\omega = 2\pi \sum_{n=-\infty}^{\infty} |x[n]|^2 = 74\pi$$

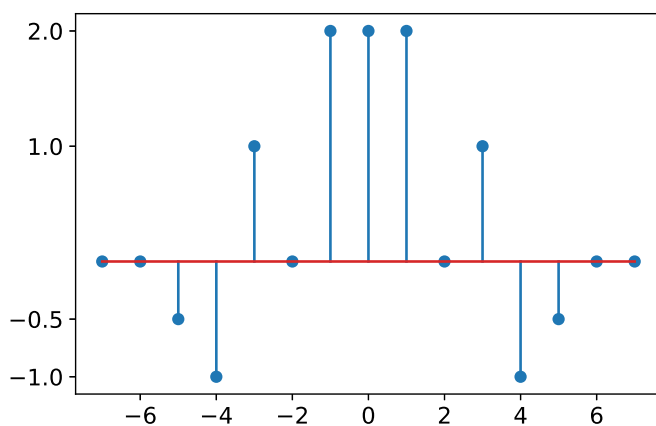
(ج)

$$\int_{-\pi}^{\pi} \left| \frac{dX(e^{j\omega})}{d\omega} \right|^2 d\omega = 2\pi \sum_{n=-\infty}^{\infty} |nx[n]|^2 = 526\pi$$

(چ) چون $x[n]$ حقیقی است، داریم:

$$x_e[n] \iff \Re\{X(e^{j\omega})\}$$

(شکل در صفحه ی بعد موجود است)

شکل ۱: شکل مربوط به سوال ۳ قسمت ج)

سوال ۴)

(الف)

$$x[-n] \iff X(e^{-j\omega})$$

در نتیجه

$$y[n] = x[-n] \Big|_{n \rightarrow n-1} + x[-n] \Big|_{n \rightarrow n+1} \iff Y(e^{j\omega}) = 2X(e^{-j\omega}) \cos \omega$$

(ب)

$$Y(e^{j\omega}) = \Re\{X(e^{j\omega})\}$$

(پ)

$$\begin{aligned}
 X(e^{j\omega}) &= \sum x[n]e^{-j\omega n} \implies \\
 X(e^{j\omega})e^{j\omega} &= \sum x[n]e^{-j\omega(n-1)} \implies \\
 \frac{d}{d\omega} X(e^{j\omega})e^{j\omega} &= \sum -(n-1)x[n]e^{-j\omega(n-1)} \implies \\
 [X''(e^{j\omega}) - X(e^{j\omega}) + jX'(e^{j\omega})]e^{j\omega} &= \sum -(n-1)x[n]e^{-j\omega(n-1)} \implies \\
 (n-1)x[n] &\iff X(e^{j\omega}) - X''(e^{j\omega}) - jX'(e^{j\omega})
 \end{aligned}$$

سوال ۵)

از شرط اول نتیجه می شود:

$$H(e^{j\omega}) \frac{1}{1 - \frac{1}{4}e^{-j\omega}} = a + be^{-j\omega}$$

یا به طور معادل

$$H(e^{j\omega}) = (a + be^{-j\omega}) \left(1 - \frac{1}{4}e^{-j\omega}\right)$$

همچنین چون طبق شرط سوم پاسخ فرکانسی با دوره‌ی π متناوب است، باید ضریب $e^{-j\omega}$ صفر باشد؛ پس

$$b = \frac{1}{4}a \implies H(e^{j\omega}) = a \left(1 + \frac{1}{4}e^{-j\omega}\right) \left(1 - \frac{1}{4}e^{-j\omega}\right) = a \left(1 - \frac{1}{16}e^{-2j\omega}\right)$$

و در نهایت از شرط دوم خواهیم داشت:

$$a \left(1 - \frac{1}{16}e^{-2j\frac{\pi}{2}}\right) = 1 \implies a = \frac{16}{17}$$

در نهایت

$$h[n] = \frac{1}{17} (16 - \delta[n-2])$$

سوال ۶)

(الف)

$$\begin{aligned}
 H(e^{j\omega}) &= \frac{2 - e^{-j\omega}}{\left(1 + \frac{1}{4}e^{-j\omega}\right) \left(1 - \frac{1}{4}e^{-j\omega} + \frac{1}{4}e^{-2j\omega}\right)} \\
 &= \frac{2 - e^{-j\omega}}{1 + \frac{1}{8}e^{-2j\omega}}
 \end{aligned}$$

در نتیجه رابطه ورودی خروجی به صورت زیر است:

$$y[n] + \frac{1}{8}y[n-2] = 2x[n] - x[n-1]$$

ب) با تعریف $u = e^{-j\omega}$:

$$\begin{aligned} H(e^{j\omega}) &= \frac{2-u}{1+\frac{1}{\lambda}u^2} = -\lambda \frac{u-2}{u^2+\lambda} \\ &= \frac{A}{u+2} + \frac{B}{u+2e^{j\frac{\pi}{4}}} + \frac{C}{u+2e^{-j\frac{\pi}{4}}} \\ &= \frac{\frac{\lambda}{2}}{u+2} + \frac{-\frac{\lambda}{2}}{u+2e^{j\frac{\pi}{4}}} + \frac{-\frac{\lambda}{2}}{u+2e^{-j\frac{\pi}{4}}} \\ &= \frac{\frac{\lambda}{2}}{1+\frac{1}{2}u} + \frac{-\frac{\lambda}{2}e^{-j\frac{\pi}{4}}}{1+\frac{1}{2}e^{-j\frac{\pi}{4}}u} + \frac{-\frac{\lambda}{2}e^{j\frac{\pi}{4}}}{1+\frac{1}{2}e^{j\frac{\pi}{4}}u} \end{aligned}$$

در نتیجه

$$h[n] = \frac{\lambda}{2} u[n] \left\{ \left(-\frac{1}{2}\right)^n - \left(-\frac{1}{2}e^{j\frac{\pi}{4}}\right)^{n+1} - \left(-\frac{1}{2}e^{-j\frac{\pi}{4}}\right)^{n+1} \right\}$$

سوال ۷)

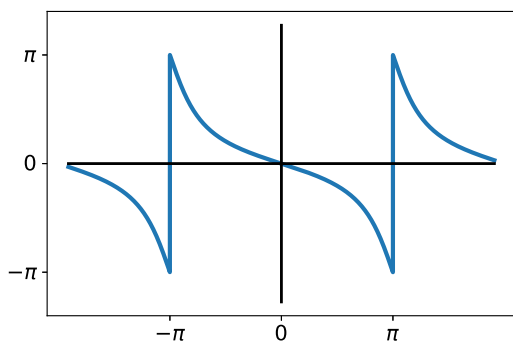
$$H(e^{j\omega}) = \frac{b + e^{-j\omega}}{1 - ae^{-j\omega}}$$

در نتیجه

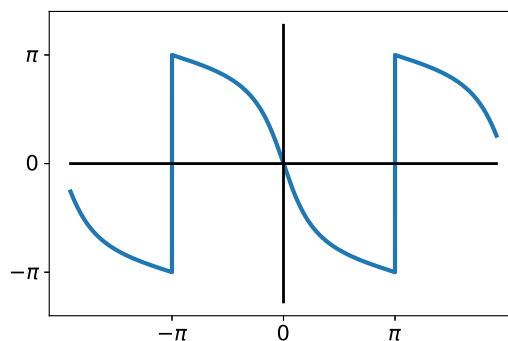
$$|H(e^{j\omega})|^2 = \frac{1 + b^2 + 2b \cos \omega}{1 + a^2 - 2a \cos \omega}$$

بنابراین $b = -a$.

ب و پ)

ب) $a = -\frac{1}{2}$

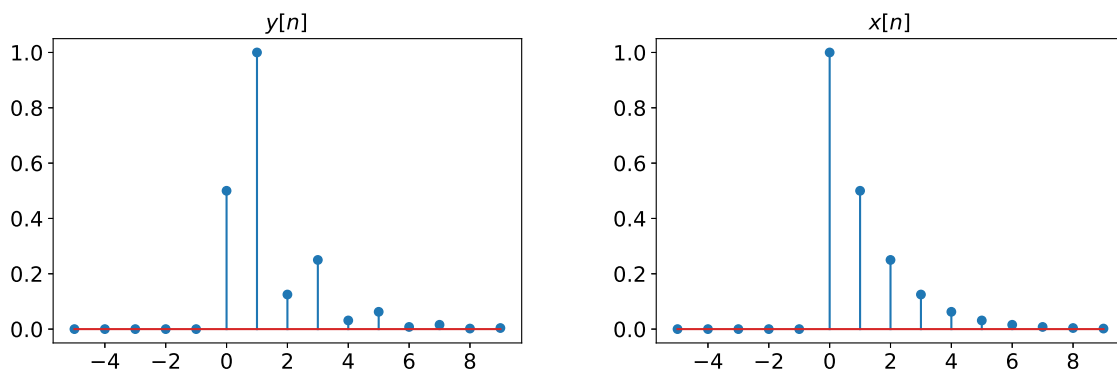
پ) $a = \frac{1}{2}$

ت)

$$\begin{aligned} Y(e^{j\omega}) &= \frac{\frac{1}{2} + e^{-j\omega}}{1 + \frac{1}{2}e^{-j\omega}} \cdot \frac{1}{1 - \frac{1}{2}e^{-j\omega}} \\ &= \frac{-\frac{3}{2}}{1 + \frac{1}{2}e^{-j\omega}} + \frac{\frac{5}{2}}{1 - \frac{1}{2}e^{-j\omega}} \end{aligned}$$

بنابراین

$$x[n] = u[n] \left\{ \frac{5}{2} \left(\frac{1}{2}\right)^n - \frac{3}{2} \left(-\frac{1}{2}\right)^n \right\}$$

(سوال ۸)

الف) به ازای $\omega \geq 0$ ، پاسخ فرکانسی دارای اندازه‌ی ω و فاز 0 و به ازای $\omega < 0$ ، پاسخ فرکانسی دارای اندازه‌ی $-\omega$ و فاز π است؛ بنابراین

$$H(e^{j\omega}) = \omega, -\pi < \omega \leq \pi$$

(ب)

$$h[n] = \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \omega e^{j\omega n} d\omega = \begin{cases} \frac{j\pi}{2n} (-1)^n, & n \neq 0 \\ 0, & n = 0 \end{cases}$$

(سوال ۹)

الف)

$$X(e^{j\omega}) = X(e^{j(\omega-\pi)}) \implies x[n] = x[n]e^{jn\pi}$$

از آنجا که جز در $n = 0$ مقدار $e^{jn\pi}$ هیچگاه ۱ نمی شود، در نتیجه داریم:

$$x[n] = 0, \quad n \neq 0$$

و این گزاره درست است.

(ب)

$$X(e^{j\omega}) = X(e^{j(\omega-\pi)}) \implies x[n] = x[n]e^{jn\pi} = x[n](-1)^n$$

از آنجا که در $n = 2k$ مقدار $(-1)^n$ برابر ۱ می شود، در نتیجه این گزاره نادرست است.

پ) از این تساوی نتیجه می شود که چون $X(e^{j\omega})$ به دوره‌ی 2π متناوب است، در نتیجه $X(e^{j\frac{\omega}{2}})$ نیز با دوره‌ی 2π متناوب بوده داریم:

$$X(e^{j\frac{\omega+2\pi}{2}}) = X(e^{j(\frac{\omega}{2}+\pi)}) = X(e^{j\frac{\omega}{2}}) = X(e^{j\omega})$$

بنابراین

$$\frac{1}{2}X(e^{j(\frac{\omega}{2})}) + \frac{1}{2}X(e^{j(\frac{\omega}{2}+\pi)}) = X(e^{j\omega})$$

از طرفی می دانیم

$$x[2n] \iff \frac{1}{2}X(e^{j(\frac{\omega}{2})}) + \frac{1}{2}X(e^{j(\frac{\omega}{2}+\pi)})$$

$$x[2n+1] \iff \frac{1}{2}e^{-j\omega}(X(e^{j(\frac{\omega}{2})}) - X(e^{j(\frac{\omega}{2}+\pi)}))$$

بنابراین

$$\begin{aligned} x[n] &= x[2n] \\ x[2n+1] &= 0 \end{aligned}$$

که نتیجه می دهد

$$x[n] = 0, \quad n \neq 0$$

و این گزاره درست است.

ت) می دانیم

$$\begin{cases} x[n/2] & , \quad n \text{ زوج} \\ 0 & , \quad n \text{ فرد} \end{cases} \iff X(e^{j\omega})$$

بنابراین

$$x[n] = \begin{cases} x[n/2] & , \quad n \text{ زوج} \\ 0 & , \quad n \text{ فرد} \end{cases}$$

که مشابه همان قسمت قبل است؛ یعنی نمونه های فرد سیگنال صفر هستند و برای نمونه های زوج

$$x[n] = x[2n]$$

و به همین دلیل این گزاره نیز درست است.

سوال ۱۰)

الف-۱) این سیستم خطی است زیرا عملیات های $e^{-j\omega}X(e^{j\omega})$ و $\frac{d}{d\omega}X(e^{j\omega})$ به ترتیب معادل با $x[n-1]$ و $-jnx[n]$ هستند که هر دو خطی اند؛ ولی چون عملیات $-jnx[n]$ تغییر پذیر با زمان است، در نتیجه کل سیستم خطی و تغییرپذیر با زمان می شود.

الف-۲) به وضوح $X(e^{j\omega}) = 1$ بنابراین

$$Y(e^{j\omega}) = 2 + e^{-j\omega}$$

و

$$y[n] = 2 + \delta[n-1]$$

ب) می توان نوشت:

$$Y(e^{j\omega}) = \int_{\omega-\frac{\pi}{4}}^{\omega+\frac{\pi}{4}} X(e^{j\omega}) d\omega = \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\theta}) H(e^{j(\omega-\theta)}) d\theta =$$

که در آن:

$$H(e^{j\omega}) = \begin{cases} 1 & , \quad |\omega| < \frac{\pi}{4} \\ 0 & , \quad \frac{\pi}{4} \leq |\omega| \leq \pi \end{cases}$$

بنابراین طبق خواص:

$$y[n] = 2x[n] \frac{\sin \frac{\pi}{4}n}{n}$$

سوال ۱۱)

(الف)

$$\begin{aligned}
 X(e^{j\omega}) &= \sum_n x[n] e^{-j\omega n} \implies \\
 \frac{d}{d\omega} X(e^{j\omega}) &= \sum_n -jnx[n] e^{-j\omega n} \implies \\
 -jnx[n] &\iff \frac{d}{d\omega} X(e^{j\omega}) \\
 nx[n] &\iff j \frac{d}{d\omega} X(e^{j\omega})
 \end{aligned}$$

ب) سیگنال $y[n] = \sum_{k=-\infty}^n x[k]$ خروجی سیستمی با پاسخ ضربه‌ی $u[n]$ و ورودی $x[n]$ است؛ از طرفی:

$$u[n] \iff \frac{1}{1 - e^{-j\omega}} + \pi \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - 2k\pi)$$

بنابراین

$$\begin{aligned}
 Y(e^{j\omega}) &= \frac{X(e^{j\omega})}{1 - e^{-j\omega}} + \pi X(e^{j\omega}) \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - 2k\pi) \\
 &= \frac{X(e^{j\omega})}{1 - e^{-j\omega}} + \pi X(e^{j\omega}) \sum_{k=-\infty}^{\infty} \delta(\omega - 2k\pi)
 \end{aligned}$$

(پ)

$$\begin{aligned}
 x[n] &\iff X(e^{j\omega}) \implies \\
 X(e^{j\omega}) &= \sum_n x[n] e^{-j\omega n} \implies \\
 X^*(e^{j\omega}) &= \sum_n x^*[n] e^{j\omega n} \implies \\
 X^*(e^{-j\omega}) &= \sum_n x^*[n] e^{-j\omega n} \implies \\
 x^*[n] &\iff X^*(e^{-j\omega})
 \end{aligned}$$

از آنجا که به دلیل حقیق بودن سیگنال داریم $x[n] = x^*[n]$ در نتیجه $X(e^{j\omega}) = X^*(e^{-j\omega})$.

اگر سیگنال حقیقی باشد؛ در این صورت:

$$\begin{aligned}
 x_e[n] &= \frac{x[n] + x[-n]}{2} = \frac{x[n] + x^*[-n]}{2} \iff \frac{X(e^{j\omega}) + X^*(e^{j\omega})}{2} = \Re\{X(e^{j\omega})\} \\
 x_o[n] &= \frac{x[n] - x[-n]}{2} = \frac{x[n] - x^*[-n]}{2} \iff \frac{X(e^{j\omega}) - X^*(e^{j\omega})}{2} = j\Im\{X(e^{j\omega})\}
 \end{aligned}$$

(ت)

$$\begin{aligned}
 \sum_n |x[n]|^2 &= \frac{1}{4\pi^2} \sum_n \int_{-\pi}^{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\theta_1}) X^*(e^{j\theta_2}) e^{jn\theta_1} e^{-jn\theta_2} d\theta_1 d\theta_2 \\
 &= \frac{1}{4\pi^2} \sum_n \int_{-\pi}^{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\theta_1}) X^*(e^{j\theta_2}) e^{jn(\theta_1 - \theta_2)} d\theta_1 d\theta_2 \\
 &= \frac{1}{4\pi^2} \int_{-\pi}^{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\theta_1}) X^*(e^{j\theta_2}) \sum_n e^{jn(\theta_1 - \theta_2)} d\theta_1 d\theta_2 \\
 &= \frac{1}{4\pi^2} \int_{-\pi}^{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\theta_1}) X^*(e^{j\theta_2}) 2\pi \delta(\theta_1 - \theta_2) d\theta_1 d\theta_2 \\
 &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\theta_1}) X^*(e^{j\theta_1}) \delta(\theta_1 - \theta_2) d\theta_1 d\theta_2 \\
 &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} \int_{-\pi}^{\pi} |X(e^{j\theta_1})|^2 \delta(\theta_1 - \theta_2) d\theta_1 d\theta_2 \\
 &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} |X(e^{j\theta_1})|^2 d\theta_1
 \end{aligned}$$

(ث) اگر ضرایب سری فوریه $y(t)$ را با a_k نشان دهیم، در این صورت:

$$\begin{aligned}
 a_k &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} y(t) e^{-jk\omega t} dt \\
 &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{jt}) e^{-jk\omega t} dt \\
 &= \frac{1}{2\pi} \int_{-\pi}^{\pi} X(e^{j\omega}) e^{-jk\omega} d\omega \\
 &= x[-k]
 \end{aligned}$$